

Moderne Amsterdamse boekverbranding, á 150.000 euro

Door [Gerrit Vermeer](#) - 4 februari 2023

Geplaatst in [Amsterdam](#) - [Boeken](#) - [Grensoverschrijdend](#)

Op 17 januari 2023 nam de gemeente Amsterdam het besluit om de volledige oplage van een boek *Onder de Amstel* te vernietigen en het opnieuw uit te brengen met enkele kleine wijzigingen.

De naam van de ondertussen bij de gemeente uit de gratie geraakte samensteller, de archeoloog Jerzy Gawronski, moest van het omslag en de titelpagina verdwijnen en hij was niet langer medeauteur van het voorwoord, waarvoor voortaan alleen de gemeente tekende. Geraamde kosten ongeveer 150.000 euro.

In de raadsvergadering van 25 januari 2023 beantwoordde burgemeester Femke Halsema hierover vragen. Het bleek niet om de inhoud van het boek te gaan, maar om het gedrag van de archeoloog van voor zijn pensioen in 2020, dat achteraf laakbaar zou zijn gebleken. Uiteindelijk komt het boek er wel, waaraan meer dan dertig auteurs een bijlage leverden.

Uit de modder

Monumenten en Archeologie bij de gemeente Amsterdam geven al jarenlang gemeentelijke boeken uit, die deels of grotendeels ten laste komen van de gemeentebegroting. Voor deze uitgave valt zeker wat te zeggen. Alles van waarde is weerloos, zo ook erfgoed en er bestaat geen betere actie tot behoud dan het vertellen van het verhaal ervan.

Gawronski gaf ruim twintig jaar leiding aan de archeologische afdeling van de gemeente Amsterdam.

Moderne Amsterdamse boekverbranding, á 150.000 euro

Vanaf 2003 vond de aanleg plaats van de Noord/Zuid-metrolijn, wat tevens de aftrap vormde van een grootschalig archeologisch onderzoek, waarbij maar liefst 700.000 objecten uit de modder kwamen.

Nu is het in de archeologie usance en een gevoelig punt, dat de opgraver als eerste over zijn eigen vondsten schrijft. Die van de Noord-Zuidlijn zijn sinds het beëindigen van de graafwerkzaamheden in 2018 allemaal keurig gecatalogiseerd, ook weer onder leiding van Gawronski. Hierover kwam ook al een lijvig boek uit, de catalogus *Spul*, en de website *belowthesurface.amsterdam* met alle data en ook tal van nieuwe inzichten over de geschiedenis van Amsterdam.

Sindsdien staat het iedereen vrij er ook over te schrijven. 'Onder de Amstel' bevat meer dan honderd bijdragen, juist van auteurs van buiten, die over voorwerpen hun specialistische licht lieten schijnen. Volgens het *Parool* ging Halsema op dit punt in, door te stellen dat de medewerkers van BMA een 'grote, wezenlijke bijdrage' hebben geleverd aan het boek.

Halsema bedoelde vermoedelijk: aan het opgravingproject als geheel, want aan in het boek staan juist alleen bijdragen van buitenstaanders. Deze auteurs refereren uiteraard naar de door het team van BMA gecatalogiseerde en op de website toegankelijke open data en daarmee doen ze de archeologen van BMA verder ook op geen enkele manier tekort, ook al wordt dit hier en daar gesuggereerd. Inhoudelijk zal het boek dan ook geen enkele wijziging ondergaan.

Achteraf

Er is dus *post festum* ofwel ná het pensioen van Gawronski vastgesteld dat zijn gedrag bij sommige van zijn medewerkers te wensen over liet. Wat er uit de berichten van te begrijpen valt gaat het om gedrag dat leidde tot sociale onveiligheid. Er staat in de krantenberichten steeds uitdrukkelijk vermeldt dat het geen seksueel grensoverschrijdend gedrag of wetenschappelijke zonden betrof.

De aandacht voor sociale veiligheid en het overschrijden van grenzen is een hot item aan het worden. Sociale veiligheid kan overigens welig tieren zonder dat iemand ook maar een wettelijk vastgelegde grens overschrijdt. Het overschrijden zit in het psychologische en het sociale, in omgangsvormen en de gevoelens die dat oproept.

De reflex van Halsema

Net als in het 'me too' gebeuren staat *het gevoel* van de (vermeende) slachtoffers in de huidige discussies centraal. Burgemeester Halsema heeft zich laten kennen als iemand die gretig meegaat in het exclusief mee laat slepen in de gevoelens van de slachtoffers.

Sociale onveiligheid in werksituaties zijn ook heel naar, maar vooral in wetenschappelijke instellingen en musea, waar ambities elkaar soms voortdurend in de weg zitten, vormen die helaas geen zeldzaam verschijnsel. Over wat er zich precies bij BMA afspeelde, valt zonder diepgaand onderzoek niet te beoordelen.

Moderne Amsterdamse boekverbranding, á 150.000 euro

De betrokken medewerkers beschouwden het afgelasten van de boekpresentatie en de gewijzigde tweede druk en de vernietigde eerste druk als een goede vorm van genoegdoening. Gawronski is vooral opgelucht dat het boek toch gedrukt gaat worden en daarmee het werk van de auteurs over de geschiedenis van Amsterdam niet verloren.

Waarom moet het boek wijken?

Blijft de vraag wat het gedrag van Gawronski als leider van een team en het boek met elkaar te maken hebben. Eigenlijk niets. Als zijn gedrag inderdaad laakbaar was, dan had de gemeente al jaren geleden corrigerend en coachend moeten optreden. Dan had Gawronski daarvan kunnen profiteren en waren zijn vroegere medewerkers nu niet zo gefrustreerd geweest.

Het spijt Halsema dat het daar nooit van kwam, maar misschien was dat ook doordat 'grensoverschrijdend' destijds nog amper aan de orde was. Het naar de shredder sturen van een boek en doen alsof de samensteller het boek niet heeft samengesteld, is emotie gedreven symboolpolitiek achteraf. Zoals zo vaak worden daarbij kosten nog moeiten gespaard. Gawronski, op een eigentijdse manier 'gecanceled', zal zich zijn pensioen anders hebben voorgesteld.

Wynia's Week blijft opletten, als anderen verzaken. De donateurs maken Wynia's Week mogelijk. Doet u mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!